

זהר הקדוש

עם ביאור הפטר והפסוק

פרשת בהר • מאמר בן ועבד

סוד ספירת המלכות, למפלח לאבוי בכל פולחנין דאינון יקרא דאבוי - שיעבוד את אבוי בכל העבודות שהעבד עובד את אדונו, כי עבודות אלו מוסיפות כבוד ויקר לאבוי. והכי אצטריך לכל בר נש למחוי לגבי אבוי בן וכן כל בן אדם צריך להיות בבחינת בן אל אבוי, לחפשא בגניזוי ולמנדע רזין דביתיה - לחפש בגניזי אבוי ולדעת את סודות ביתו, ולאשתדלא אבתרייהו. ולמחוי לגבי אבוי עבד וכן להיות בבחינת עבד להשתדל ולטרוח לעבוד את ה' בתפילה ובקיום המצות.

ומבאר מה הטעם שצריך לאחוז בשתי הבחינות:

ורזא דמלה - וסוד הדבר, תרין דרגין אינון לעילא - שתי דרגות הן למעלה, דאצטריך בר נש לאתעטרא בהו - שכל אדם צריך להתעטר בדרגות אלו, ואינון רזא דמהימנותא - והן סוד האמונה, שמאמין בה' על דרך הפשט שמנהיג את העולם ומאמין בה' על דרך הקבלה וסודות התורה, ואינון חד - ושתי הבחינות הללו הן כבחינה אחת, חד רזא דעבד וחד רזא דבן - דרגה אחת היא סוד בחינת עבד ודרגה אחת היא סוד בחינת בן.

וכותב בקיצור [ואח"כ יפרט] את המעלות של שתי הדרגות:

והאי עבד, אקרי 'אדון כל הארץ' ומעלת העבד היא, שהוא בדרגת מה שאמר הכתוב (יהושע ג יא) 'אדון כל הארץ' וכמו שיבאר להלן, שמכוחו כל הבריאה מתברכת. והמעלה של בן, כמה דאוקימנא - כמו שהעמדנו שעליו הכתוב אומר 'בני בכורי ישראל'. ומסיים שוב לומר שיש לאחוז בשתי הדרגות: וכלא רזא חדא דמהימנותא - והכל סוד האמונה, ואצטריך בר נש לאתעטרא באלין דרגין - וצריך האדם להתעטר בדרגות אלו, לאתפללא ברזא דמהימנותא - להתכלל בסוד האמונה.

ומפרט מהי עבודה 'בכלל' שייך לדרגת עבד, ומהי הנהגה של דרגת בן שהיא 'בפרט':

וביאור הדרגה שהאדם צריך להתנהג כעבד, הוא למפלח בכל זיג פולחנא - לעבוד את הקדוש ברוך הוא בכל סוגי העבודה, בצלותא דאקרי עבודה - להתפלל אליו שתפלה נקראת עבודה כמו שאמרנו חז"ל איזו היא עבודה שבלב זו תפילה, כהאי עבד דאיהו רזא עלאה כמו העבד שהוא הסוד העליון שהוא ספירת המלכות הנותנת את

השפע לתחתונים, דלא שכיף השפע לעולם ועבודתו היא בתמידות, כי רק על ידי עבודתו יש לו את מעלת העבד, וקא משבחא ומנגנא תדיר ועבודת העבד את אדונו היא לשבח ולזמר תמיד לשמח את האדון, והרי הנהגתו היא כמו מדת המלכות, שתמיד מודה ומשבחת לזעיר אנפין בכדי לקבל ממנו את השפע, והא אתמר בפולחנין אחרנין - וזה נאמר שיש לעבד עוד עבודות אחרות, דכל

במאמר זה יתבאר מושג המזכר פעמים רבות בזהר, יש והאדם אוהו בדרגת עבד ה', שמאמין ויודע את ה' על דרך הפשט, וגם תפילותיו וקיום מצותיו הם בפשטות. ויש דרגת בן, שעוסק בסודות התורה, ואף תפילותיו הם על דרך פנימית ועליונה, ויבאר שהאדם צריך להחזיק בשתי הדרגות, ויפרט המעלות שיש בדרגת בן ועבד, והמעלות של מי שאחוז בשתיהן

בתורה נקראו כלל ישראל נקראו בשם עבדים ובנים:

בתרין זיגין (נ"א שמהן אלין) אקרון ישראל לקודשא בריך הוא -

בשני אופנים מכונה הקשר והשייכות שיש לבני ישראל אל הקדוש ברוך הוא, כלל ישראל קרואים עבדים, דכתיב 'עבדי הם'. ואקרון [- ונקראו] בנים, דכתיב (דברים יד) 'בנים אתם ליי אלהיכם' ויש להבין למה הכתוב קורא אותם בשתי שמות שונים.

הקדמה: מבואר בעץ חיים (שער נ' פרק י') כי בתחילה האדם משיג רק נפש רוח נשמה דביע' והיא דרגת עבד, וכשזוכה ומזכך נשמתו הרי משיג גם נפש רוח נשמה חיה דאצילות שהיא דרגת בן, עוד מבורא להלן כי דרגת 'בן' היא סוד פרצוף זעיר אנפין ודרגת 'עבד' הוא סוד הנוק', ועל שתי דרגות אלו נסובים דברי הזהר דלהלן:

ומבאר מה היא דרגת עבד ומה היא דרגת בן:

בזמנא דידע ליה בר נש לקודשא בריך הוא באורח כלל - בשעה שהאדם מכיר ויודע את הקדוש ברוך הוא בדרך כלל, ויודע שה' הוא הבורא והמנהיג לעולם, ועובדו על דרך הפשטות, דין אקרי עבד דעבד פקודא דמאריה - באופן זה, הוא נקרא 'עבד' כי מחמת שיועד את ה' בדרך כלל' לכן עבודתו את ה' היא כמו עבודת העבד, שמתוך שיעבודו לאדון הוא מחוייב לקיים את ציווי אדונו, ולית ליה רשו לחפשא בגניזוי וברזין דביתיה - ובגלל שידיעתו היא בדרך כלל לכן אין לו רשות להכנס ולחפש בגניזים ובסודות של האדון, כי האדון לא יפקיד את סודותיו ואוצרותיו אצל עבדו.

אבל בזמנא דידע ליה בר נש באורח פרט - כשהאדם מכיר ויודע את הקדוש ברוך הוא בדרך פרט, ועוסק בסודות התורה, דין אקרי בן רחיקא דיליה, כבן דחפיש בגניזוי, בכל רזין דביתיה - אז הוא נקרא בשם בנו אהובו של הקדוש ברוך והרי אותו אדם מתנהג כבן המחפש ומפשפש בגניזי אבוי ובכל סודות ביתו, כי לומד פנימיות סודות התורה.

ואומר כי אף מי שהגיע בדרגת בן, מכל מקום יש לו לאחוז גם בדרגת עבד:

ואף על גב דאקרי בן ואפילו שמי שמכיר ויודע את ה' בדרך פרט נקרא בן, ברא בוכרא לקודשא בריך הוא - בן בכור לקדוש ברוך הוא, כמה דאת אמר [- כמו שאתה אומר] (שמות ד) 'בני בכורי ישראל' והוא דרגת זעיר אנפין, ולכן חשיבותו נעלית, מכל מקום לא יפוק גרמיה מכללא דעבד - לא יוציא את עצמו מלהחשב בכללות של עבד, שהוא

פולחנין ומלין דעלמין פלהו איהו עבד ופלח שאת כל סוגי העבודות, את כולם הוא עובד את ה'. **ובגין דא** ובגלל שהוא עובד את ה' בכל מיני העבודות והוא בחינת ספירת המלכות לכן **אקרי אדון** הוא נקרא 'אדון', **בגין דאיהו עבד למפלח, אקרי** (יהושע ג) **'אדון כל הארץ'** בגלל שהוא עבד שתפקידו לעבוד את ה' ולהמשיך שפע לעולם ולכן הוא נקרא 'אדון כל הארץ', וכספירת המלכות הנותנת שפע לכל העולמות שתחתיה.

לאחר שאמר שצריך לאחוז בשתי הדרגות, וביאר מהם, יבאר מה מעלת מי שזכה לשתי הבחינות יחד:

בר נש דאתעטר ברזא דא - בן אדם הזוכה להתעטר בסוד זה, למיהוי עבד למפלח פולחניה דמאריה - להיות עבד ולעבוד את עבודת קונו, איהו סליק ואתעטר למיהוי בדרגא דא - הוא עולה ומתעטר להיות בדרגה זו, ואקרי אוף הכי אדון - ולכן הוא נקרא אדון, דהא איהו בריך בכל אינון פולחניו, להאי עלמא, וקיים ליה כי על ידי עבודות אלו של התפילה וקיום המצוות הרי השפיע השפעות לעולם ובזכותו העולם קיים. ועל דא אקרי אדון (ס"א אדוני הארץ) - ולכן הוא נקרא אדון.

ולפני שימשיך לדבר במעלת האחוז בשתי הדרגות, חוזר ומוסיף לבאר את כוחו הגדול של מי שקרוי בן:

זכא חולקיה דהאי בן אשרי אותו אחד שבגלל מעשיו הטובים הוא מכונה בשם 'בן', **דזכי לאשתדלא למנדע בגנזי דאבוי, ובכל רזין דביתיה -** זוכה להשתדל ולדעת את כל גנזי אביו וסודות ביתו, **כברא יחידאי דאשליטיא אבוי בכל גנזי -** כבן יחיד שאביו מינה אותו לשלוט על כל גנזיו, וכן הזוכה להיות בחינת בן אצל הקדוש ברוך הוא סודות התורה מופקים בידיו.

ודא איהו יקרא וזהו כבוד הקדוש ברוך הוא, דשליט על כלא מאן דישתדל באורייתא למנדע ליה לקודשא בריך הוא שהשולט על כל הבריאה ועל כל גנזי המלך הוא מי שהשתדל והתייגע בתורה לשמה, בכדי לדעת את הקדוש ברוך הוא. **ובאינון גניזין דיליה, אקרי בן לקודשא בריך הוא.**

ועוד ממעלות היודע את ה' בדרך פרט שהוא בדרגת בן:

כל חילי שמיא לית מאן דימחי בידיה כל צבאות השמים אין מי שימחה בידיו, בכל שעתא דאצטריך למיעל לגבי אבוי ויכול להכנס אצל אביו בכל שעה שהוא נצרך לאביו ואין מי שעומד בדרכו. **זכא חולקיה בעלמין פלהו** אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם

הבא. **ובגין דא, כד אשתדל למנדע ליה בארץ פרט, ברזא דחכמתא, פדיו אקרי בן** ולכן כאשר ישתדל לדעת את ה' בדרך פרט בסוד החכמה, אז יקרא שמו בן.

וחזור ומבאר שבעבודת האדם יש לכלול את שתי הבחינות:

בפולחנא דבר נש פלח ליה לקודשא בריך הוא - בעבודה שהאדם עובד את הקדוש ברוך הוא, **אית פולחנא, דאצטריך בר נש לאתפללא בתרווייהו -** יש עבודה שהאדם צריך לכלול ולשלב את שתי העבודות, **למהוי עבד ובן -** להיות בחינת עבד ולהיות בחינת בן, **לאתעטרא ביה בקודשא בריך הוא** ואז הקדוש ברוך יהיה כביכול עטרה לראשו ותשרה עליו שכינה.

לאחר שאמר שיש לאחוז בשתי הדרגות יבאר שבעבודת התפילה שייך לאחוז בשתי הדרגות:

ושואל: **ומה איהו -** היכן יש לכלול את שתי הבחינות, ועונה: **דא פולחנא דצלותא** זו עבודת התפילה, **דאצטריך למיהוי בה עבד ובן -** בעבודת התפילה צריך האדם להחזיק בשתי הבחינות, **לאתפללא בדרגין עלאין אליו -** להתכלל בדרגות עליונות אלו. **למפלח ולאתקנא צלותא ברזא דעבד** גם להיות בסוד של עבד, ולעבוד את ה' בתפילה בכדי להמשיך שפע לעולם, **למפלח פולחנא דתקונא דעלמין -** וגם לעבוד את עבודת תיקון העולמות העליונים שהיא עבודת בן המשתדל בסודות בית אביו, **ולאתדבקא רעותיה ברזין דחכמתא -** ולהדביק רצונו בסודות החכמה, **לאתדבקא במאריה בגניזין עלאין פדקא חזי -** ולהתדבק בקונו, בסודות הגנוזים העליונים כראוי.

ומוסיף עוד במעלות הבן והעבד:

בן אתדבק תדיר באבוי בלא פרוזא כלל - בן דבק באביו ללא פירוד כלל, כי שורשו הוא מעולם האצילות, **לית מאן דימחי בידיה** ואין מי שיעמוד בדרכו למחות בו להכנס אל אביו, ואף תפילותיו מתקבלות. **עבד, עבד פולחנא דמאריה, ואתקין תקוני עלמא עבד** עובד את עבודת אדונו ומתקן את תיקוני העולם.

ומבאר עוד מעלת מי שנקרא עבד ובן:

מאן דהוי תרווייהו, בכללא חדא בחבורא חדא מי שיהיו בו את שתי הבחינות, בכלל אחד ובחיבור אחד, **דא איהו בר נש דאתקין רזא דכל מהימנותא בכללא חדא, בלא פרוזא כלל, ומחבר כלא פחדא** זהו אדם שמתקן את הסוד של האמונה בכלל אחד ובלי פירוד, ומחבר את הכל שיהיה כאחד, כי הוא יודע ומכיר את ה' באורח כלל ובאורח פרט.

פולחנין ומלין דעלמין פלהו איהו עבד ופלח, ובגין דא אקרי אדון, בגין דאיהו עבד למפלח, אקרי (יהושע ג) **'אדון כל הארץ'.**

בר נש דאתעטר ברזא דא למיהוי עבד למפלח פולחניה דמאריה איהו סליק ואתעטר למיהוי בדרגא דא ואקרי אוף הכי אדון דהא איהו בריך בכל אינון פולחניו, להאי עלמא, וקיים ליה ועל דא אקרי אדון (ס"א אדוני הארץ).

זכא חולקיה דהאי בן דזכי לאשתדלא למנדע בגנזי דאבוי, ובכל רזין דביתיה כברא יחידאי דאשליטיא אבוי בכל גנזיו.

ודא איהו יקרא דשליט על כלא, מאן דישתדל באורייתא למנדע ליה לקודשא בריך הוא, ובאינון גניזין דיליה, אקרי בן לקודשא בריך הוא. כל חילי שמיא לית מאן דימחי בידיה בכל שעתא דאצטריך למיעל לגבי אבוי זכא חולקיה בעלמין פלהו ובגין דא, כד אשתדל למנדע ליה בארץ פרט, ברזא דחכמתא, ברינ אקרי בן.

בפולחנא דבר נש פלח ליה לקודשא בריך הוא אית פולחנא, דאצטריך בר נש לאתפללא בתרווייהו למיהוי עבד ובן לקודשא ביה בקודשא בריך הוא.

ומה איהו, דא פולחנא דצלותא, דאצטריך למיהוי בה עבד ובן, לאתפללא בדרגין עלאין אליו, למפלח ולאתקנא צלותא ברזא דעבד, למפלח פולחנא דתקונא דעלמין ולאתדבקא רעותיה ברינ דחכמתא, לאתדבקא במאריה בגניזין עלאין פדקא חזי.

בן אתדבק תדיר באבוי בלא פרוזא כלל, לית מאן דימחי בידיה, עבד, עבד פולחנא דמאריה ואתקין תקוני עלמא.

מאן דהוי תרווייהו, בכללא חדא בחבורא חדא דא איהו בר נש דאתקין רזא דכל מהימנותא בכללא חדא, בלא פרוזא כלל, ומחבר כלא כחדא

נפשי צמאה לדעת כל רז סודיך
ויהי אור, יהי רז
א"ל ואל"ף דבר אחי רזא
(זהר ח"ב ט"ז)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

